

ТИЛДЕГИ СИНОНИМДҮҮЛҮК ЖАНА ВАРИАНТТУУЛУК КАТЕГОРИЯЛАРЫНЫН КАРЫМ-КАТЫШЫ

Макалада тилдик фактылардын мазмун планы жактан бирдейлик, окшоштук, жакындык критерийи боюнча дифференцияланган синонимдүүлүк жана варианттуулук категорияларынын окшоштук, айырмачылыктары талдоого алынган.

Тил үзгүлтүксүз кыймылда болуп, өнүгүп-өзгөрүп турган кубулуш экени талашсыз чындык. Динамикалуулук тилдин табият-жетесине, маңызына тиешелүү имманенттүү касиети болуп саналат. Тилдин өнүгүп-өркүндөөсү андагы өзгөрүүлөр, жаңынын жаралышы жана акырындык менен сиңип, өз ордун табышы, ал эми эскинин такталышы же жоюлуп колдонуудан чыгуусу менен шартталат. Бирок тил динамикалуулук менен бирге эле туруктуулук касиетине да ээ. Дал ошол туруктуулук касиетинин негизинде доор менен доорду, өткөн менен бүгүнкүнү жана келечекти, адам баласынын түрдүү муундарынын ортосундагы байланышты камсыз кылуу милдетин аткарып келе жатат. Тилдин бир эле учурда туруктуулук менен динамикалуулукка негизделген диалектикалык табияты тилдик бирдик-каражаттарды тандап-иргеп колдонуу мүмкүнчүлүгүн шарттайт. Ал эми тандап-тескеп, ылгап колдонуу тилдик фактыларды окшоштук же бирдейлик критерийи боюнча дифференциялоого мүмкүн болгон шартта ишке ашырылат.

Бүгүнкү күндөгү тил илиминин башкы тенденцияларынын бири – тил системасын өз ара тыгыз карым-катыш, байланышта турган окшоштуктар менен айырмачылыктардын системасы катары кароо жана ушул өнүттө изилдеп-үйрөнүүгө алуу. Тилдик фактыларды мазмун планы жагынан окшоштук же айырмачылыктары боюнча, формалык жагынан да окшоштук же айырмачылыктары боюнча дифференциялоого болот. Адатта, бул түрдө дифференцияланган тилдик фактылар парадигматикалык карым-катышты түзүшөт. Парадигматика тигил же бул деңгээлде өз ара дифференцияланган тилдик элементтерди жакындаштыруу же каршы коюу милдетин аткарып, мындай элементтердин ортосунда коррелятивдик байланыш орун алары белгилүү. Тилдик фактылардын ортосундагы парадигматикалык карым-катыштар, негизинен, семантикалык жактан бирдейлик, окшоштук, жакындык же карама-каршылыкка негизделет. Парадигматикалык карым-катышты кепте реалдуу колдонулган каражат менен тил системасында потенциалдуу орун алган каражаттардын ортосундагы карым-катыш деп эсептөөгө да болот.

Парадигматикалык пландагы карым-катыштардын ичинен тилдик фактыларды мазмун планы же семантикалык жактан бирдейлик, окшоштук, жакындык критерийи боюнча дифференциялап кароо синонимдүүлүк жана варианттуулук категориялары менен байланыштуу. Себеби бул эки кубулушта тең тилдик фактылар мазмун планы жагынан бирдейлик, окшоштук, жакындык белгисине ээ, ал эми формалык жактан айырмалуу келет. Бирок синонимдүүлүк менен варианттуулукту бири-бирине дал келген кубулуштар же бир кубулуш катары кароого болбойт. Жалпы лингвистикалык жактан алганда, бул категориялардын окшоштуктары, кесилишкен чекиттери жана жалпы чектери да бар, ошол эле учурда бир топ принципиалдуу айырмачылыктарга да ээ.

Синонимдүүлүк – тилдин фонетикалык деңгээлинен башка бардык деңгээлдеринде орун алган кубулуш. Анын пайда болуусу тилдин коммуникативдик функциясынын кеңейип, экспрессивдик жана эстетикалык функциялар менен татаалданышына негизделген. Синонимдик карым-катыштар маңыздык, мазмундук, сапаттык, белгилик, кыймыл-аракеттик ж.б. окшоштукту, жакындыкты туюндуруу үчүн кызмат кылат. Демек, синонимдүүлүктүн лингвистикалык табиятын тилдик бирдиктердин түрдүү даражадагы семантикалык жакындыгы аркылуу аныктап, форма менен мазмундун асимметриясы

аркылуу түшүндүрүүгө болот.

Ал эми варианттуулук – тилдин өзүнүн табият-маңызына мүнөздүү, анын өсүп-өнүгүү, өзгөрүүсүнүн ички мыйзамдарынан келип чыккан, тилдин бардык деңгээлдеринде учураган имманенттүү кубулуш. Анткени, жогоруда белгиленип кеткендей, тилдин үзгүлтүксүз кыймылда, өнүгүп-өзгөрүүдө болуп турушу жаңынын жаралышын, эскинин сакталышын шарттап, аларды (эски менен жаңыны) байланыштыруу мүмкүнчүлүгүнө ээ болушу бирдей маани-маңыздагы, бирдей семантикадагы, бирдей функция аткарган каражат-бирдиктердин тил системасында катарлаш, параллель жашоосун жана кеп системасында колдонулушун шарттаган. Бул, өз кезегинде, варианттардын жаралышына, варианттуулук кубулушуна алып келген. Варианттуулук категориясы бир эле маңызды бир канча форма аркылуу туюндурууга мүмкүнчүлүк түзөт. Башкача айтканда, тилдик маңызды туюндуруу дайыма эле бир форма, бир ыкма менен чектелбей, ар кыл формалык өзгөрүүлөргө, модификацияларга, кээде нормадан четтөөлөргө жол берилет. Анткени, изилдөөчү В.И.Кодухов белгилегендей: «... норма конкреттүү тарыхый-социалдык кубулуш катары системалык жана асистемалык фактылардын болушуна жана алардын реализацияланышына жол берет» (Кодухов: 1974, 172).

Бир эле маңыз-мазмунду туюндуруучу бир нече форманын болушунда тилдин жалпы мыйзам ченемдери, мазмун менен форманын табигый катышы бузулгандай көрүнөт. Коммуникация теориясынын «Бир форма – бир мазмун, ар башка формалар – ар башка мазмундар» деген мыйзамынын көз карашынан алганда, варианттуулук бир эле маңыз-мазмунду туюндурган бир нече формалардын карым-катышы болуу менен, тил системасында мазмунга караганда форманын арбындыгын, ашыкчалыгын пайда кылгандай туюлат. Мындай көрүнүштү синонимдүүлүккө да тиешелүү деп айтууга болот. Бирок, бир жагынан, синонимдүүлүк да, варианттуулук да тилдин жалпы өнүгүү мыйзам ченемдери жана татаал ички түзүлүшү аркылуу аныкталган категориялар экенин, экинчи жагынан, тилде керексиз, артыкбаш эч бир фактынын болбостугун, ар бир бирдик, каражат, көрүнүштүн өзүнө тиешелүү орду жана аткара турган функциясы бар экенин эске алганда, аталган категориялардын мыйзам ченемдүүлүгү күмөн санатпайт.

Жогоруда белгиленип кеткендей, варианттуулук категориясы да, синонимдүүлүк категориясы да формалык (материалдык) жана семантикалык негиздерге таянат. Варианттарда семантикалык жана функционалдык, грамматикалык мааниси менен морфологиялык структурасы жагынан да бирдейлик орун алат. Мунун натыйжасында, варианттардын предметтик-түшүнүктүк тарабы толук дал келет. Ошондуктан варианттар өз ара абсолюттуу субституция катышында турган корреляттар болуп эсептелишет. Демек, варианттар денотативдик, лексикалык, грамматикалык маанилери бирдей, формалык жактан гана айырмаланган көрүнүштөр болгондуктан, эркин вариациялануу мүмкүнчүлүктөрүнө ээ. Мисалы, *баягы* = *баякы*, *сорпо* = *шорпо*, *оорукчал* = *оорукчан*, *мытаам* = *митаам* = *митайым* = *мытайым*, *ачырман* = *ачуурман*, *ысыла* = *ысуула* ж.б. варианттык катардын мүчөлөрүн кептин бардык кырдаалдарында, контексттерде эркин вариациялап колдоно берүүгө болот. Демек, варианттуулуктун башкы критерийлери катары варианттык формалардын бирдей семантикага, грамматикалык-морфологиялык мааниге жана структурага ээ болуусун жана эркин вариациялануу мүмкүнчүлүгүн айтууга болот.

Ал эми синонимдерде болсо семантикалык жана функционалдык жактан бирдейлик эмес, окшоштук, жакындык орун алат. Ошондуктан бул кубулуштун семантикалык маңызын тилдик бирдиктердин маанилеринин эквиваленттүүлүгү түзсө, ал эми функционалдык планда синонимдүүлүктү тилдик бирдиктердин маанилеринин окшоштугу же жакындыгы аркасында бири-бирин бардык потенциалдуу же белгилүү гана контексттерде алмаштыра алуу жөндөмдүүлүгү катары кароого болот. Буга байланыштуу, синонимдерди семантикасы жагынан жалпы жана айырмалуу компоненттерге ээ болгон, дистрибуциянын бар жалпы формуласы аркылуу аныкталган тилдик фактылар деп саноого болот. Синонимдүүлүктүн башкы жана милдеттүү белгиси

болуп синоним-түгөйлөрдүн семантикалык-функционалдык жалпылыгы саналат, ал эми предметтик-түшүнүктүк тарабы факультативдик белги болуп эсептелет. Синонимдердин грамматикалык маанилери, морфологиялык структуралары окшош, жакын болушу да мүмкүн, коошпой калуусу да толук ыктымал. Мисалы: 1) *тынчтык* – *тынччылык*; 2) *кароолчу* – *күзөтчү*; 3) *капарсыз* – *бейкапар*; 4) *окишош* – *эгиз козудай* – *эки тамчы суудай* – *союп каптап койгондой* ж.б. 1-синонимдик катардын мүчөлөрү бир уңгуга ар башка мүчөлөрдүн (-лык жана -чылык) жалгануусу аркылуу жасалса, 2-синонимдик катардын мүчөлөрү ар башка уңгуларга бир эле мүчөнүн (-чы) жалгануусу менен пайда болгон. 3-синонимдик катардын мүчөлөрүнүн биринчиси аффиксация (-сыз) жолу менен, ал эми экинчиси префиксация жолу аркылуу (*бей*)- жасалганы көрүнүп турат. Ал эми 4-синонимдик катардын мүчөлөрү семантикалык жактан окшоштук, жакындыкка ээ болгону менен, грамматикалык-морфологиялык структуралары ар башка.

Синонимдерде семантикалык жана функционалдык бирдейлик эмес, окшоштук, жакындыктын болушу алардын эркин вариациялануу, субституциялык мүмкүнчүлүктөрүн кайсы бир даражада чектөөчү роль ойнойт. Башкача айтканда, кептин бардык кырдаалдарында, бардык контексттерде синонимдик катардын мүчөлөрүн варианттар сыяктуу субституциялык корреляттар катары эркин вариациялап колдоно билүүгө болбойт. Ырас, нагыз тилдик абсолюттуу синонимдерде да семантикалык, функционалдык маанилердин бирдейлиги, анын натыйжасында, эркин вариациялануу мүмкүнчүлүгү бар экенин көрсөтө кетүү абзел. Мисалы: *эл* - *калк* - *журт*; *шаар* - *калаа*; *бат* - *тез* - *ылдам чапчаң*; *бегемот* - *гиппопотам* ж.б. Мисал келтирилген синонимдик катардын мүчөлөрү маанилери жагынан өтө окшош экени көрүнүп турат, бирок алардын семантикасын абсолюттуу бипбирдей деп айтканга болбойт. Ички туюм аркылуу кабылданган, бирок конкреттүү түшүндүрүп, жиктеп берүүгө мүмкүн болбогон ньюанстык айырмачылыктарга ээ болушат.

Варианттар бири-бирине карата эркин вариациялануу карым-катышында туруп, бири башкасына карата кошумча маалымат алып жүрбөйт. Мисалы, сүйлөөчүнүн социалдык, улуттук, курактык, кесиптик өзгөчөлүктөрү ж.б. тууралуу кошумча маалымат бере албайт.

Мисалы: Алды дагы дунуйө,

Арты дагы дунуйө.

Асыл оокат толгон дейт

Акимдердин үйүнө (Ш.Дүйшеев «Кыргызда ким бактылуу?»).

Асыл, асыл дүйнөнүн

Ташын таппай бир кемийм.

Ташын тапсам алардын

Башын таппай бир кемийм. (Ш.Д. «Кыргызда ким бактылуу?»).

Бул контексттердеги *дунуйө*=*дүйнө* варианттык формаларынын бири башкасына карата эч кандай кошумча маалымат туюндура албаганы көрүнүп турат. Аларды вариациялап колдонуу саптын жана сабактын ыргактык-интонациялык структурасына гана жараша болгон. Ушул сыяктуу мүнөздөмөнү төмөнкү варианттарга карата берүүгө да болот:

Карала тууп,

музоосу өлүп калды өлөт алгыр,

энеңе,

эптеп балам гөлөш алгын? (Ш.Д. «23-кат»)

Деп бек тартып көлөчтү

Табалык деп бөлөктү.

Бактек учкан байтактан

Бакыт издеп жөнөштү (Ш.Д. «Кыргызда ким бактылуу?»).

Ал эми синонимдерде болсо андай кошумча маалыматты берүү мүмкүнчүлүгү, семантикасы жана стилистикалык боекчолор менен ньюанстар бар.

Мисалы: Арыш керип түгөнгүр суналчу эле,
Аргамжыдай ак карда суналчу эле.
Аялды да анчалык ардактабас,
Ай тиелек булактан сугарчу эле.
Канды-жанды качанкы козгочу эле,
Кашайгыр – аа, кайып мал окшочу эле.
Катынды да мынчалык карабастыр,
Каркыралуу жайытта отточу эле (Ш.Д. «Жинди Кашка»).

Бул контексттеги тилдик синонимдер *аялды* – *катынды* семантикалык-функционалдык жалпылыкка ээ болгону менен, стилистикалык коннотациясы жагынан айырмалуу. Мында стилистикалык жактан бейтарап позициядагы *аялды* түгөйү менен катар, одонороок мүнөздөгү *катынды* синонимдеш түгөйү да колдонулган. Бул синонимдердин контексттеги семантикасы бипбирдей эмес экени байкалып турат. *Аял катындан* семантикалык боекчосу аркылуу градацияланып турарын баамдоого болот. Мындай нюанстык айырмачылык *ардактабас* жана *карабастыр* этиштеринин семантикасынан да даанараак байкалат: *аялды... ардактабас – катынды... карабастыр*. Анткени *кароого* салыштырмалуу *ардактоо* бир нерсеге карата позитивдүү мамиле кылуунун жогорку даражасын көрсөтөт.

Негизи, синонимдик парадигмага кирген түгөйлөр семантикалык жана стилистикалык жактан доминантага карата идентификацияланышат. Доминанта болуп семантикалык жактан салыштырмалуу жөнөкөй, стилистикалык планда бейтарап позицияда турган, синтагматикалык жактан туруктуу орду бар тилдик факт эсептелет. Алсак, жогорудагы мисалда доминанта – *аял*, ал эми *катын*, *зайып* синоним түгөйлөрү ага карата идентификацияланат. Синонимдик катардын доминанта мүчөсү да, калган башка мүчөлөрү да тил системасында орун алып, кеп системасында реализацияланат.

Ал эми варианттуулук кубулушунда варианттар инвариантка карата идентификацияланышат. Вариант/инвариант дихотомиясы тилдик фактылардын жана жалпы эле тил системасынын жашоо жана реализациялануу ыкмаларын мүнөздөйт. Бул жагынан алганда, вариант жана инвариант тил системасынын, тилдик бирдиктер менен категориялардын жашоосу, колдонулушу жана кызмат аткаруусунун фундаменталдык белгиси болуп саналат.

Инвариант – тилдик бир эле маңыз-мазмундун абстракттуу белгилениши, тил системасында гана орун алат. Варианттар – ошол маңыз-мазмундун формалык өзгөрүүлөр, модификациялар аркылуу туюндурулган көрүнүштөрү, кеп системасында орун алат.

Варианттар жалпы бир генетикалык субстанцияга ээ болуп, алардын формалык айырмачылыктары ошол тилдик бирдиктин алкагындагы фонетикалык же башка өзгөрүүлөрдүн чегинен чыкпайт. Генетикалык жалпылык менен катар, варианттарда морфологиялык-сөз жасоо структурасынын бирдейлиги да орун алат. Мисалы, *карар=карай*, *аткар=атказ*, *кымындай=кыпындай* ж.б. варианттык катарларынын генетикалык негизи да, морфологиялык структурасы да, жасалуу жолу да бирдей экени көрүнүп турат: *кара+r=кара+i*, *ат+кар=ат+каз*, *кымын+дай=кыпын+дай* ж.б.

Ал эми синонимдер болсо ар башка субстанцияга ээ. Мисалы, *иш-кызмат-жумуш*; *атак-даңк-мартаба-даража*; *сулуу-өңдүү-түстүү-чырайлуу-кооз-көркөм-көрктүү* ж.б. Бир уңгудан пайда болгон синонимдер да генетикалык жактан бирдей болгону менен, морфологиялык жана сөз жасалуу структурасы ар башка келет. Маселен, *найүмүт-үмүтсүз*, *бейкүнөө-күнөөсүз*, *натуура-туура эмес*. Келтирилген синонимдердин лексика-семантикалык маанилери бирдей болуп, бир уңгудан уюшулганы менен, сөз жасалуу структурасы ар башка. Синонимдик парадигмалардын түгөйлөрү префиксация жана аффиксация, префиксация жана аналитикалык жолдор менен пайда болгон.

Демек, варианттардын генетикалык жана материалдык биримдиги релеванттык белги катары аларды синонимдерден айырмалайт.

Синонимдүүлүк – өзүнүн маңызы жагынан синхрондук мүнөздөгү функционалдык-стилистикалык кубулуш. Синонимдүүлүк кубулушунан тилдин стилистикалык ресурстарынын негиздерин табууга болот. Стилдик өзгөчөлүк – синонимдик катардын мүчөлөрүнүн типтүү белгиси. Синонимдердин арбын болушу тилдин байлыгы менен ийкемдүүлүгүнүн башкы көрсөткүчү болуп саналат. Синонимдик катар өзүндө бир нече бирдикти камтышы мүмкүн, алардын бирин тандап колдонуу туюндурулуучу ойду тактоого, сөздөрдү кайталоодон, монотондуулуктан качууга, конкреттүү кеп кырдаалына жана контекстке ылайык келген каражатты издөөгө түрткү берет. Синонимдердин көркөм чагылдырып берүү функциясы да бир кыйла маанилүү. Мисалы:

Бөртүп, бөртүп көз жашың агат, Кыргыз,
Бөксөлөрдө сөөк-саагың калат, Кыргыз.

Бөтөн колдон ажалды издебе сен,
Бөлүнгөндөн ажалын табат Кыргыз!//

Бөлөк, бөлөк алпарып бөлөт, Кыргыз,
Бөлөт дагы өзүңдү көмөт, Кыргыз.

Бөтөн колдон өлүмдү издебе сен,

Бөлүнгөндөн акыры өлөт Кыргыз! (Ш.Д. «Бөлүнгөндөн акыры өлөт Кыргыз»).

Мында өлүм-ажал, бөлөк-бөтөн синонимдери кайталоодон, монотондуулуктан качуу, контексттин көркөм-эстетикалык таасирин арттыруу максатында колдонулган.

Узустук же тилдик синонимдер менен катар, кеп практикасында семантикалык баюунун эсебинен контексттик же оккозионалдык синонимдер да пайда болуп, тилдин синонимдик жана жалпы эле ресурстарынын байышына, көбөйүшүнө шарт түзөт.

Ал эми варианттар хронологиялык жактан чектелген мүнөзгө ээ, алар – тилдин эволюциялык өнүгүүсүнүн түздөн-түз натыйжасы. Ошондуктан айрым варианттар убакыт-мезгил чени боюнча айырмалуу мүнөздө болушат. Ошондой эле тилдик жана адабий нормага карата карым-катышы да бир түрдүү боло бербейт, кээде варианттын бири нормативдүү болсо, башкасы нормативдүү эмес болушу мүмкүн, маселен, көгүчкөн (норм) = көбүчкөн (норм. эмес), топурак (норм) = тупурак (норм. эмес), кунажын (норм) = кунайын (норм. эмес) ж.б. Ал эми синонимдер нормага карата карым-катышы эмес, стилистикалык коннотациялары боюнча айырмаланары жогоруда белгиленип кетти.

Айрым варианттар синонимдер сыяктуу эле социалдык жана стилистикалык негиздеги айырмачылыктарга ээ болушу ыктымал, бирок мындай көрүнүштөр өтө сейрек кездешет. Ошондой эле айрым учурларда, өзгөчө, көркөм адабиятта оккозионалдык мүнөздөгү, автордук-индивидуалдуу варианттар да кезигет.

Мисалы:

1) Түнкүсүн киши тоноп,

Күндүзү милиисанын коюн багат

Түрмөдөн жаңы келген Жакыпберди (Ш.Д. «23-кат»);

Бир эле күн милицейлер тийишсин,

полицейлер жон терисин тилишсин... (Ш.Д. «37-кат»);

Кыргызбайды кыжынтып акмак кылбай,

Кыргызбайды шаарына каттатырбай.

Каттаттырсаң эшигин канторундун

Милицияңа тостуруп аттаттырбай...

(Ш.Д. «Кыргызбай менен Кыргызгүл баяны».)

2) - Гүбүр-гүбүр кеп уктук,

Гүдүк эмес, эң уктук.

Гүүлдөп-жыргап жашаган

Гүбүрнатыр деп уктук...

Анда гүбүр кеп айтат:

- А бечарам, деп айтат.

Эң бактысыз адам деп

Эй эштектер, мени айтат (Ш.Д. «Кыргызда ким бактылуу?»).

Келтирилген мисалдардагы *милииса*= *милицей*= *милиция*; *гүбүрнатыр* =*гүбүр* варианттык катарларынын *милицей*, *гүбүр* мүчөлөрү оккозионалдык, индивидуалдуу-контексттик варианттар болуп саналышат.

Варианттардын бирин тандап колдонуу көп учурда автоматтык түрдө ишке ашырылат. Варианттык катардын адатта эки (сейрек учурларда гана үч же андан көп) мүчөсү болот. Синонимдерден айырмаланып, варианттардын жана варианттык катарлардын тилде арбын болушу ошол тилдин өркүндөп-баюусунун көрсөткүчү катары кызмат кыла албайт.

Варианттык катардын мүчөлөрү башка бирдиктер менен айкашуу, грамматикалык байланышка кирүү мүмкүнчүлүктөрү жагынан, негизинен, бирдей болушат. Ал эми синонимдик катардын мүчөлөрүнүн башка бирдиктер менен лексикалык, грамматикалык байланыш, катыштары бирдей мүнөздө болбойт. Мисалы, *киши-адам* – тилдик синонимдер, анын түгөйлөрүнөн *адамзат*, *адам баласы* болуп колдонулат, ал эми *кишизат*, *киши баласы* түрүндө колдонулбайт; *бет-жүз-өң-дидар* синонимдик катарынын мүчөлөрүн алып көрсөк, *адамдын (тоонун, китептин, жердин) бети* болот, *адамдын жүзү (өңү, дидары)* болот, ал эми *китептин* же *тоонун жүзү (дидары, өңү)* болушу мүмкүн эмес.

Демек, буга чейин айтылгандардан төмөнкүдөй жыйынтыкка келүүгө болот. Варианттуулук жана синонимдүүлүк тилдик бирдиктердин мазмун планы жагынан бирдейлик же/жана окшоштук, жакындык, ал эми формалык жактан айырмачылыктарына негизделип, бул эки кубулуштун жакындыктары, кесилишкен чектери да бар, ошол эле учурда бир катар принципалдуу айырмачылыктарга да ээ. Идентификациялоодо варианттарда материалдык белгилер үстөмдүк кылат, ал эми синонимдерде коннотациялык, стилистикалык белгилер алдыга чыгат. Табият-жетеси, маңызы жана функционалдык өзгөчөлүктөрү жагынан синонимдүүлүк – семасиология менен стилистиканын маанилүү объектилеринин бири, ал эми варианттуулук – ортология, кептин тууралыгы, кеп маданияты тууралуу дисциплиналардын объектиси.

Албетте, синонимдүүлүк менен варианттуулуктун карым-катышын жогоруда айтылган белгилер боюнча дифференциялоо жалпы жана шарттуу мүнөзгө ээ, анткени полемиканы пайда кылуучу маселелер бул багытта да арбын жана алар терең, системалуу иликтөөгө муктаж.

Адабияттар:

1. Абдыкеримова А.Э. Лингвистикалык поэтика. –Каракол, 2008.
2. Бельчиков Ю.А. Лексическая стилистика. –М., 1977.
3. Горбачевич К.С. Вариантность слова и языковая норма. –Ленинград, 1978.
4. Кодухов В.И. Общее языкознание. –М., 1974.
5. Кыргыз тили. Энциклопедиялык окуу куралы. –Бишкек, 2004.
6. Мусаев С.Ж. Кеп маданияты жана норма. –Бишкек, 1999.
7. Рогожникова Р.П. Варианты слова в русском языке. –М., 1966.
8. Сейдакматов К. Кыргыз тилиндеги сөз маанисинин жана варианттарынын өнүгүшү. –Фрунзе, 1982.
9. Дүйшеев Ш. Арабадагы ыр – 2. –Бишкек, 2001.